

2159(2)

Murmeid.

Suule jutt Gestlaste minewikust.

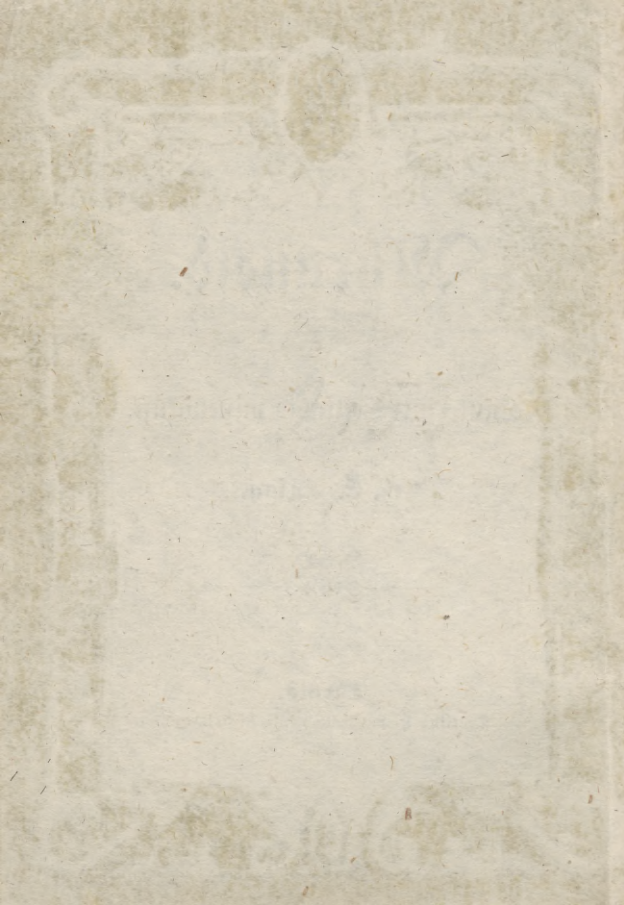
G. G. Luiga.

Tartus.

Trükitud G. Laakmann'i tulu ja kirjadega.

1886.

Murueid.

Luule jutt Gestlaste minewikust.

G. G. Luiga.

Tartus.

Trükitud H. Laakmann'i kulu ja kirjadega.

1886.

Дозволено цензурою. — Дерптъ, 13. Мая 1886 года.

2159

Sind luule tiivul tahaks mina siit
ühes wiia endaga," armas lugeja, kaugele
meie esiwanemate minewikku, kuhu ühtgi
ajaraamatut meile sillaks ei ole, kus luule
mälestus meie ainus juht on.

Soe kewadine lõuna päike paistis üle
lilledega ehitatud Gesti maa, kus ilusa kaa-
fikü warjul tats naisterahwast jalutasiwad.
Kangla wanema tütar Maimu oli raskest
haigusest üles tõustes oma tädiga metsa
kõndima läinud.

"Ma kardan, meie oleme juba üle piiri
Kõrgemäe maa peale jõunud — katsume
ruttu kodu saada," ütles tädi, kui Maimu
äriste seisma jäi.

„Kas kuuled, tädi,“ ütles noor neiu, ilma et ta wanema kõnest tähele oleks pannud, „kas kuuled, kui armas laulu hea?“

Tädi jäi seisma ning kuulatas — mäe pealt kostis kaunis kandli heli. Sõna lausumata, nagu nägemata väest sunnitud, astusivad nad ligemalle. Mäe otsas oli tasane maa, keda rohiline rohu waip kattis ning selle keskel suur tamm oma oksa laiale lautas. Tamme all rohu süles istus noormees kannelt süles hoides ja mängides. Ta oli kaabu enda kõrwale muru peale maha pannud. Mängimist seisma jättes, lükkas ta käega juukse loki otja eest ära. Tema uhke, mehine nägu oli rõõmusi nagu seletatud, uueste pani ta sõrmed kandli keelte peale ja nüüd woolas sealt waimustaw, südamesse tungiw wiis wälja. Seal awas noormees ka suu ning laulis kandli kaasa:

Kannel armas, kannel kallis,

Kannel kulla keeleline

Uwab heale ärkamaie,

Lugusida lendamaie,

Laulusida lastemaie.

Tule, tule, tuulekene,

Wii minu kandli healekene

Rõõmsa rahwa ridadesse

Eustiliste laua taha;

Et saaks südant sütitama.

„Tule, laps,“ ütles tädi Maimule, kes kõik muud ära oli unustanud ja otste wähest laulja poole waatis. Wiimast pillu saatis neitsi sinna ja läks ühes tädiga alla poole. Kuu aega ei lausunud kumbgi sõna, wiimaks küsis neiu: „Kas Sa tundsid seda lauljat?“

„Ei tunnud,“ kostis tädi. „Mull oli otse hirm, seal seista, sest see oli Kõrgemäe maa ja kui wana Karu meid oleks näinud, siis oleks meie käsi pahaste käinud.“

„Meie ei ole temale ometi midagi kurja teinud,“ ütles Maimu.

„Sa tead ju, et tema isa ja Sinu isa wahel surma waenlus on, juba 15 aastat, kuna nad enne seda sõbrad oliwad. Siis oliwad nad Läti maal sõas, kus Karu õnne

kaupa oma wihasema waenlase kätte saanud. Sinu isa palunud teda ärahuukamise tarwis enda kätte, sest tall olla talle wana wõlga tasuda. Lätlane aga oli ühe aasta eest mere peal Sinu isa elu peastnud, mispärast see teda nüüd lahti laskis ja wana Karu selle läbi fangeste wihasas. Teisel päewal olid nad üht teist linna ümber piiramas. Teisel pool oli Karu oma malewaga ja teisel pool Sinu isa Kottas omadega. Nad pidid linna peale tormi jooksuma, aga Karu läinud teiselt poolt ära, lasknud sealt waenlased wälja, kes nüüd Sinu isa selja taha peasestid, palju kahju tegid ja Kotta armastatud poja, Sinu wenna, maha löidid. Sest saadik on nende mõlemate wahel alati werine waen walitsenud ja ehk nad küll enam paar aastat üksteisega sõdinud ei ole, siisgi ihuwad nad hammast ja mõtlewad, kuidas kätte tasuda.

Maimu oli juba ennegi mõnikord seda lugu kuulnud, ega iialgi ei olnud ta temast suurt tähele pannud. Ta teadis aga, et Kõrgemäe Karu nende wihasane piirimees oli,

kellele nii palju kurja pidi tegema, kui iga-
nes võimalik ja kelle eest ennast pidi hoidma.
Nüüd aga, kus ta tema maa peal oli olnud,
kohkus ta selle üle, ta oli, nagu oleks nüüd
Karul võimud tema üle. Meist mõtetest ei
lausunud ta tädile sõnagi, vaid wait olles
astusiwad nad Kangla kantsi poole, kus isa
Kotkas neid juba ootas.

Pärast päewa tööd ja raskust istus
Kõrgemäe wanem Karu oma koha lähel
juure tamme all; tema ees seisid tema poeg
Kaunis.

„Meie saame sõda,“ ütles Karu.

Poeg tõstis nagu kohkudes pea üles.

„Mis Sa ütled, isa?“ kostis ta. „Kas
nüüd, kewadisel ajal, kus wilja orased alles
wõrjuwad, piame neid ära tallama hakkama,
mis läbi waesemad, kell tagawara ei ole,
tulisesse hädasse tulewad.“

„Just seda wiisi saame oma waenlastele
kõige suuremat kahju teha,“ kostis Karu.

„Mga need ilma süüta inimesed, kes
sell all kõige rohkem kannatama piawad!“

üttes poeg. Kurblik tundmus kõlas tema heales.

"Sa hakkad nende pärast kurtma," ütles Karu ja vaatas teravaste poja otsa.

"Kas Sa tead ka, mis teutust Sinust kõneldatakse? Sa olla arg nagu wana memm, kes muud ei tahta teha, kui oma pilliga ümber käia. Näita, et see tõsi ei ole."

"Jäa," kostis Kaunis, "kas see siis parem oleks, kui minust kõneldatakse, et ma were jänuline nagu hunt olen?"

"Wahwus ja waprus on mehe auu ja ehte," ütles Karu wagusi.

"Mga mis saab siis, kui waenlased meid wõidawad, meie rajasse tungiwad ja meie rahwa nurmed ära tallawad?" küsis Kaunis.

"Et seda ei sünniks, selle wastu piame walmistama. Neg on ammu käes, et Sa naise wõtaks. Nii kaua, kui mees üksinda on, ei pia ta elu eluks, waid mängu asjaks, nii kaua põgeneb ta wäheha kui raskuse eest kõrwale, tema ettemõtmistel puudub jõuud ja kindlus. Mga kui tall

naine on, siis alles on ta mees, kes tööd ei karda ega raskuste eest kõrwale ei lähe. Ja maale ning ka rahwalle on sellest kasu, kui mehed mitte üksi ei ela; naiseline mees teeb oma tööd tulusamine ja harib põldu hoolsamine, sest kas üksik mees on iialgi waranduse poolest rikkaks saanud? Üksik mees on nagu fere ilma eluta, naine on nagu elu andja õht, kelle peale waadates töö jõuud ja töö himu mehe südames tärkawad. Ja see on ka Sinu juures ainus abi, mis Sind rahwa naeru alt peastab. Sa piad meie piirimehe Wägewa wanema tütre Die endale naiseks wõtma, siis tuleb tema isa meile appi ja meie wõime ühendatud jõuul sõdida."

Natukesse aega mötles Kaunis ning ütles siis: „Isa, Sina oled kaua ilmas elanud ning tead palju, aga mina olen palju järele mõtelnud ja ma ütlen ka oma arwamise wälja: Tõsi on küll, et tõsisem töö mehel tuleb, kui ta naise on wõtnud, aga mina olen alles noor ja tahaksin veel hea meelega waba põlwe magusust maitsta.

Ma wõin päewade kaupa metsas ümber
 käia ja ilusat Taara ilma silmitseda ja kui
 mull kõht täis on, siis ei ole mull ühtki
 muret. Aga teine lugu on mehega, kell
 naine on. Ta ei ole enam waba ja ei
 wõi oma tahtmise järele liikuda; tema ees
 ei ole mitte üksi elu rõõmud lahti, waid ka
 mured; mitte üksi õnn, waid ka raskus. Aga
 ta kannab raskust rahuga ja kurbtust kihu-
 tab uus rõõm warsti minema; ta elab omas
 perekonnas, nagu kuningas omas riigis. Ehk
 ma küll weel pikemalt mureta waba põlwe
 oleks pidanud, siisgi ei pane ma Sinu
 nõuule wastu, isa, sest Sina tead paremine,
 mis tarwis on. Ja Sie on hea ning
 karmas tütarlaps, ta on otse kui minu õde;
 mina wõtan teda hea meelega omaks kaa-
 sak, aga et see ühe werise nõuu ja waenu-
 lise tarbe pärast piab sündima, isa, see teek
 mulle meele haiget!"

"Wõta eneselle ometi kord mehist meelt,"
 kostis isa. "Elus ei tohi kurbaks jääda,
 kui ikka kõik asjad tahtmise järele ei lähe;
 siis oleks ju elu alaline nutmine."

"Aga ja, ma ei ole veel küsinudgi, kelle wastusiis sõda piab tulema?"

"Kangla Kotta wastu," kostis Karu.

"Sikka selle wana wõla pärast!" Kauni heal oli nii imelik, et isa kahtlaselt tema peale waatas.

"Sinu meelest oleks wahest kõige parem, kui ma seda temale kingiksin," ütles ta.

"Ei sugugi," kostis poeg. "Mina tean, et ta halb ja tige piirimees on, ning ma oleksin esimene, kes temaga sõdimist kiidab, kui mitte tema süüta alamaid selle läbi õnnetusesse ei langeks!"

Natukesel aja pärast läks Karu magama, aga Kaunis tundis, et und tema filma ei tule. Veel oli ta wallale, veel oli ta waba, ta wõttis armsa kändli ning läks kiirete sammudega alla metsa poole. Metsa puud uinusiwad raskest une hõlmas, tuulekene, mis ukjast oksa peale libises, tegi waikset kabinat. Tema kõrwal põesja all ärkas jännes unest ja pistis jooksu, kuiwad oksad krõksusiwad tema jalgade all, muidu oli kõik tase ja vaik. Otse kui jala sunnil läks ta

edasi ja edasi. Gemal metsa peidus oli suur järw, piiriks Kangla ja Rõrgemäe wahel, kus Kaunis kuu walgetel öödel sagedaste looduse ilu oli imetsenud. Tuba paistiswad läbi puude wilksajad hõbe laened noorele mehele wasta, kui ta äkiste seisma jäi. Gemalt kostis ime armas laul ja kandle mäng tema kõrwa. Ta astus edasi ranna poole, et armsat lauljat näha saada. Ohmatuse ja imestuse pärast jäi ta ühe põesa warjule seisma ja sirutas ainult pead wälja, et paremine wõiks waadata. Teisel pool kaldal suure kiwi peal istus — muruneid, lauldes ja kannelt mängides. Et järw sealt kohalt lai ei olnud, siis wõis noormees selgeste neitsi ilu imesteleada. Suuksed rippsiswad suurtes salkades üle öla, lumi walge tacla ümber läikisid kuld ja hõbe ehted, ja läikisiwad tähtede walgel nagu hõbe filmakesed järwe pinnal. Seal laulis neiu:

Kannel armas, kannel kallis,
 Kannel kulla feeleline,
 Awab heali ärkamaie
 Augustida lendamaie

Laulusida lastemaie.
 Tule, tule tuulekene,
 Wii minu kandle healekene
 Rõõmsa rahwa ridadesse,
 Lustiliste laua taha,
 Et saaks südant sütitama.

Seda laulu kuuldes oli noormees koguni
 kohkunud, sest tema ise oli selle laulu täna
 wälja mõtelnud ja ise eneselle kaastikus ette
 laulnud — aga muru neid oli seda näge-
 mata kuulnud ja laulis nüüd ka. Lauliku
 rinda täidab õnnis ja uhke tundmus, kui
 ta oma laulu wõeralt huultelt kuuleb kõ-
 lama, kui teine oma tundmuse tema sõna-
 dega piab awaldama. Argselt wõttis temagi
 oma kandle ja laulis:

Kannel armas, kannel kallis,
 Kannel sulla keeleline,
 Awab heali ärkamaie
 Augustida lendamaie
 Laulusida lastemaie.
 Tule, tule tuulekene,
 Wii minu kandle healekene
 Leinaliste keskele,
 Waese kurwa südamele,

Et saaks kurbtust kusiutama,
Nutu ohu uinutama.

Kui noormees laulu oli lõpetanud ja üles waatas, oli muru neid kadunud.

Otse kui unenäus pööris ka Kaunis ümber ja läks kodu poole tagasi, aga und ei tulnud kaua tema silma, järwe ääres ilmunud nähtus seisis ikka tema ees, ja see magus imelik tundmus, mis teda seal täitnud ei läinud tema meelest. Kui ta wiimaks magama jäi, siis nägi ta jälle ilusaid juukseid, walget kaela, kus helmed hiilgasivad, kuulis jälle mõnujat laulu healt. Kui ta siis ärkas, seisis päite juba kõrgel taewal. Ta ei tunnud endal isu ega janu olemat, ta wõttis kändli kätte ja läks salaja ilma kellegi nägematta alla järwe äärde metsa salka. — Aga muru neiud ei näita ennast päewa ajal, ilma asjata otsis noormees. Ta istus, wotas ja mõtles, kannel oli talle süles, aga healt ei olnud ta weel temaga teinud. Läks kurwalt ära koduje. Tall oli hea meel, kui kuulis, et isa wälja läinud, ta ei tahtnud mitte nüüd temaga kokku saada. Kui

ta jälle lord metjas järwe lähedal luusis —
 seal nägi ta muru neidu kalda ääres kõn-
 dima. Kaunis wärises teda nähes, nii wal-
 juste tuksus tema süda, aga ta ei läinud
 põesa warjust mitte wälja, sest et ta arga
 neidu ei tahtnud ära hirmutada. Wiimaks
 istus neitsi jälle kiwi peale, wöttis kändli
 ning hakkas laulma: „Kannel armas, kan-
 nel kallis.“ Kui ta seda oli lõpetanud,
 siis ei jõudnud Kaunis ennaft enam hoida,
 waid seadis sõrmed kändli keelte peale ja
 laulis, mis filmapilgul just meelde tuli:

Muru rohelistest rüpest,
 Wete wilu warju alta
 Tuli neidu nähtawalle,
 Sureliku filma ette,
 Kannel käes kaldale,
 Raskis laulu helisema,
 Pani kändli kõlsuma.
 Smelised ilu healed
 Meelitasid nooremehe
 Argselt laulja ligidalle,
 Salajas tad silmitsema.
 Luba mull, nägus muru neidu,
 Et Sinu ligi ma libiseks,
 Et Su kõrwale kõnnitsin!

Neiu ei olnud mitte ära läinud, waid istus wagaselt oma koha peal ning waatas üle järwe teisele poole kaldale, kus Kaunis põesa peidus argset ootas, mis tema laulu järele sünnib. Neiu wõttis kandli ja laulis — ka mis talle silmapilgul just meelde tuli:

Si ole mina muru neidu,
Ega ole wete waimu,
Olen neitsike ilmasta.
Mägin eile noore mehe
Lõbusi laulu lõksutamas,
Ihkan heilset laulu loojat,
Näha nägusat näusta.

Nii kui wiimased sõnad nooremehe kõrwa oliwad jõunud, hüppas ta kaldalt wette ja, teise käega kannelt wee peal hoides, jõudis ta ennast teise käega üle kitsa järwe laela, kus kohkunud neiu argset tuleja tegu waatas.

Kui ta weest wälja tuli ja tilkumate riietega neiu ette astus, teine käsi kandliga maha rippus ja teine käsi südame kohal seisis, kui ta nõnda ilusti õitsewa noore neiu peale waatis, kes omi ilusaid, suuri siniseid

filmi pea argselft üles löi, pea jälle punastates ära fäändis, siis ei teadnud noormees midagi ütelda.

"Mis Su nimi on?" küsis ta wiimaks.

"Maimu," kostis neitsi.

"Maimu," ütles Kaunis, "laula mulle weel oma ilusat laulu."

"Seda õppisin ma eile ühe mehe käest, kui ma jalutamas käisin. Ma waatasin wargsi, kui ta ilusas kaasikus istudes seda ise eneselle ette laulis."

"Ja see mees oli otse siis selle laulu wälja mõelnud ning ei teadnud arwatagi, et ta ühe niisuguse kuulaja ees pidi laulma."

"Kas Sa weel teisi laulusid oled teinud?" küsis neiu.

"Ma luuletan alati," kostis mees.

"Laula mulle weel."

Ja noormees istus neiu wasta muru peale, ning hakkas laulma, esite kartlikult ja natuke wärisewa healega, aga warsti tegi Wanemuine waim teda koguni tuliseks, ta laulis ikka suurema waimustusega ja ei pan-

nud tähelegi, et neiu filmad teraselt tema huulte peal wiibiswad."

Kui ta lõpetas, siis laulis neiu jälle. Tema põsed olivad kõrge punaga kaetud ning argset wärisewa healega laulis ta wõera mehe ees.

Nooremehes film wiibis pea tema õrnade huulte peal, pea tema walgel otjal, pea tema juukse lõtkides, pea jälle sõrmede peal, mis usinalt ja osawalt kandli keeli liigutasiwad.

Jälle laulis Kaunis ning jälle neiu, kuni juba külm õhk nende peale puhkus ning udu järwe peal heljus. Seal tõuustis neiu üle, sirutas noorele mehele käe ning ütles: "Ää terweks!"

Noormees ei lausunud sõnagi, ta ei teadnud muud, kui et neiu käsi tema käes oli olnud ja seal kadus ta puude warju — ja Kaunis ei teadnud kord sedagi, kes ta oli ehk kust ta tuli.

Jälle oli päew mööda läinud ja jälle oli õhtu. Otse kui oleks nad eile kofku kõnele-
lenud, olivad täna Kaunis Maimuga järwe

kaldal jälle kous. Nüüd olivad nad juba tuttavad, nüüd hakkasivad nad üksteisega kõnelema.

Noormees teadis juba, kes nein on, aga ennast ei olnud ta neiuile veel nimetanud, ta tahtis enne teada, kas isa wiha ka tütre südamesse oli juurdunud.

„Sina oled üks Kõrgemäe Karu alam?“ küsis neiu.

„Jah, mina elan tema ligi,“ kostis noormees. Neiu vaikis.

„Teie wihkate oma piirimehi?“ küsis Kaunis.

„Mina tean, et nad tigevad inimesed on, kes ikka selle peale vaatavad, kuidas meile pahandust teha,“ ütles neiu aeglaselt.

„Wanade wahel on küll waen walitse nud,“ ütles Kaunis, „aga mispärast piab see siis edasi kestma? Karul on ka üks poeg, kes iialgi midagi pahandust teile ei ole teinud.“

„Sest et ta üks arg naine on,“ jätkas neiu, „kes wärisema hakkab, kui ta wastase healt kuuleb, kes muud ei tee, kui pilli puhudes metsas ümber uidab ja orawaid

ning jäneseid taga kihutab, aga iga suu-
rema looma eest paku põgeneb."

"Kas Sa ise seda oled näinud?" küsis
noormees.

"Ei, aga mina tean."

"Ja kui nüüd praegu üks mees Sinu
juure astuks ning ütleks, et ta Karu poeg
on ja paluks luba, Sinuga natuke sõbrali-
kult kõnelda, — mis Sa siis teeksid?"

"Siis pööraaksin ma temale põlgades selga,"
kostis neiu.

"Maimu!" hüüdis noormees walusalt,
"mina ise olen see, mina õnnetu olen Karu
poeg, ma ei wõi seda mitte enam kaue-
malt salata."

"Sina?" hüüdis neiu ja waatis suuril
filmil kohkudes mehe otsa.

"Mina olen see õnnetu!" ütles Kaunis
kurwalt, "ja kas Sa tõeste mulle põlgades
selga pöörad? Kas Sa ikka mind tahad
põlgada ja wihata, ilma et ma ühtegi kurja
telegille oleks teinud?"

"Ei! aga Sina? Kas Sa veel minuga
wõid ära leppida, kus ma Sind suu sisse

olen laitnud?" Seda üteldes sirutas neiu otse kui lepitust paludes käre wälja, mida noormees südamest pigistas.

"Ära kõnele sest enam!" ütles ta, "Sina ütlesid aga järele, mis Sulle eite oli üteldud, Sina ise ei põlganud mind — oh, ma loodan seda! Aga mina — mina armastan Sind, Maimu, mina armastan Sind, ole minu oma!"

"Surmani," kostis neiu ja laskis end noore mehe rinna wasta pigistada.

Siis istusiwad nad kiwile. Mõlemate kandlid oliwad rohu sülle maha kukkunud, aga nüüd, kus neil kõik südame feeled helisesiwad, nüüd ei mõtelnud nad mitte, neid üles wõtta.

"Kui ma juba esimest kord Sinu healt kuulsin," ütles noormees, "siis tajas ta tuhat kord minu südames wasta ja ma hakkasin Sind ilma nägemata armastama."

"Ja mina," ütles neitsi ning peitis häbeliku punastamisega oma näu Kauni rinnale.

"Kui Sina mind weel ei olnud näinudgi, kui ma Sind salaja juhtusin silmama, siis

ütlesin ma: „Kui sell ka muud ei oleks, kui kannel ja armastaw süda minu wasta, — mina,“ tahaks tema oma olla.“

„Meie isad on weri waenlased — aga ma tahan homme Rongla kantsi tulla ja Kottaga kõnelda — küll meie nõuu leiame.“

Kas on ühtgi tahtistust mida esimene armastus kardab? Laiemast kui merest loodab ta fergeste üle ujuda ja kõrgemast kui mäest üle lennata. Sügawamas kui pimeduses tahab ta eneselle teed leida ja tormine õõ ei hoiu teda finni. Tuline palawus ei nõrgesta tema rammu ning talwine külmus ei kohuta teda tagasi. — Kõik on tema filmas ferge ära wõita, üks ainus wägi on ilmas, mis teda tagasi hoiab, üks ainuke wälf, mis teda purustab. See on, kui armastatud hing temale ütleb: „Ma ei armasta Sind enam.“ Aga Kaunile ei ütelnud keegi seda sõna, sellepärast oli ka tema jõuud ning julgus waimustusega täidetud, tema lootus suur ja kindel.

Kui aga kõik ilmas ifka lootuse järelle läheis!

„Jaa,“ ütles Kaunis teisel päeval, „mina lähen Kanglalle.“

„Üksinda? küsis Karu imestates.

„Üksinda jah,“ kostis poeg. „Mina ei lähe mitte waenu, waid rahu nõuuga.“

„Mis see tähendab?“

„Mina tahan Kangla wanema tütre omaie naiseks wõtta.“

„Kas Sa hull oled?“

Käre waidlemine tõusis isa ja poja wahel. Küll seletas wanames, et Kottkas teda kui koera maha laseb lüüa 2c aga kas noore armastaja pea kellegist kuulab! Wiimane ots oli see, et Kaunis torede täku selga istus, hõbe waljad pihku wõttis ja Kangla poole kihutas.

Wana Kottkas oli wärawa ees, Kaunis tundis teda, aga tema ei tunnud noortmeeft mitte.

„Kas rahu wõi sõda tood?“ küsis wanamees.

„Rahu,“ kostis Kaunis.

„Noh, siis astu minu hoonesse.“

Sellega sõitsiwad nad duue, kus üks

kannupois wasta tuli ja hobuse talli wiis, kuna Kaunis peremehe järele kotta läks.

Wanamees käskis wõerast laua äärde ühe neljajalgse puu pingi peale istuda ning hüüdis: „Maimu, tütar, too mõdukannud!“

Meiu tuli sisse, aga kui ta oma peigu nägi, käis korraga kui wälk temast läbi; pani ruttu kannud lauale ja läks tagasi ja jättis ukse — muidugi kogenemata — prauli.

„Joo, wend!“ ütles Kottas.

„Enne ütlen, kes ma olen ja mis mu asi on,“ kostis Kaunis.

„Mina ütlen igale wõerale tere tulemast, kes aga hea mõttega minu juure tuleb,“ ütles Kottas.

„Mina olen Kõrgemäe Karu poeg,“ kostis noormees rahulikult.

Etse kui wedrudest lükatud, hüppas wanamees üles.

„Ja mis Sa tahad siit?“ hüüdis ta.

„Maimut omale kaasaks.“

Wihaselt naerdes läks wanamees teiste tuppa, kus Maimu kõige kaugemasse tuurka pugenes. „Kas Sa kuuled,“ hüüdis Kot-

Kas tütrele, „ta on hull, see mees on arust nõder! Ja mis Sina selle kohta ütled?“

„Jaa,“ kostis neiu, „mina tahan hea meelega temale minna.“

„Kas siis kõik ilm hulluks on läinud!“ ksisendas wihane Kottas. „Mõttele ometi, sellele argpüksile, kes juba waresse waakumise eest lohtub, sellele tahad Sa minna!“

Ja mispärast siis?“

„Sellepärast et tall nii hea ja armas süda on,“ kostis Maimu. „Mina tahan armastawat abikaasa, aga mitte wihasi taplejat!“

„Naiste toru, naiste joru!“ hüüdis Kottas. „Sa tahad sellepärast temale minna, et sa tema üle wõiks walitseda. Aga mina ütlen: Ei saa! ja kes on, kes mu sõna murrab?“

„Mina!“ ütles Kaunis ja astus tema ette.“

„Sina?“ Kottas waatis läbi tungiwate silmadega noort meest peast jalgadeni. „Kui Sa mitte külalise kombel minu majasse ei oleks tulnud, siis ma teaks juba, mis ma Sinuga teeks. Teie olete oma nimele teutufeks. Karu on isa nimi, aga jänes oleks

kohasem. Kus waenlane ees on, seal näitab ta neile jala talda. Sina sünnid küll memme riidis lehmil lüpsma, aga mitte minu tütre meheks."

"See on teutamine," ütles Kaunis, kelle südamesse ka wiha tärkas. "Ma tahan näidata, et Sinu kõne laim on ja Maimu tahan ma siiski endale wiia."

Seda üteldes pööris ta selja ning läks tuast välja. Kottas waatas tema järele ning urises: "Dise kahju seesugusest inimesest! Kehale sirge ja sõnale tugew, aga teul nii arg!" —

"Jsa," ütles Kaunis koju, "mina lähen sõtta."

"Seda ma arwasin ette juba," kostis Karu.

"Ma tahan Maimu endale wägisi tuua, sest muidu ei lubata."

"Tee seda, siis oled Sa mees."

Jsa käskis nüüd walda läbi sõita ja kõiki mehi kokku kutsuda, aga Kauni süda põles, ta ei tahtnud mitte filmapillkugi wi-

witada, waid hüüdis kae järele olevad mehed
kõtku ja tahtis minema hakata.

„Selle näpu täiega ei saa Sa midagi
ära teha,“ ütles Karu, „ootad aga nii kaua
värava taga, kui mina teistega sinna jõuan.“
Seda üteldes sõitis ta ise wägewa wanema
poole ning jaatis kaks kannupoisi walda
läbi käima ja kõiki noori mehi kõtku kutsuma.

Ehk küll Kaunis nii tuliselt tegi, kui
iganes võimalik, siiski läks terwe sõõgi wahe
mööda, enne kui nad wälja wõiswad sõita.

Metsa sõrwas seisis noor poiss tee ääres,
astus Kauni juure ning ütles: „Mina olen
Sind sagedaste imestates kuulanud, kui ma
lambaid hoides metsas olin ja Sina seal
ligidal kannelt mängisid. Luba mind nüüd,
kuna Sa sõa teed sõidad, Sinu ligidal olla
ja käia ning Sinu üle walwata.“

„Mees piab oma jõuu peale tuetama,“
ütles Kaunis rutuga, „aga kitsikuse ajal ei
tohi ometi ühtgi lahket sõbra ära lükata,
aga kas Sa wahest kurja nõuuga minu
sõrwale ei tule?“

„Taara teab, et ei!“ finnitask poiss.

„Mis on Sinu nimi?“

„Sügam.“

„Hea küll, tule minuga ühes. Kas Sa oskad ka sõbida?“

„Karjas käies ei ole ma küll mitte sõdinud, aga mul on selle wasta üks terawat filma ja wõib olla, et neid mõnes kohas tarwis on.“

„Siis läheme.“

Nad läksiwad üles mäele, et ühtki inimest olnud näha. Kantsi wäraw oli lahti, nad tormasiwad sisse ja Kaunis rõõmustas, et ta ilma waewata siin juba walmis saab, kuna isa weel suuremat wäge otsib. Aga seal läks wäraw forraga kinni ja otse kui maa seest kaswanud oli sada meest nende ees. Mehed, kes enne midagi häda ohtu ei teadnud karta, kohkusiwad ära ja tahtsiwad tagasi tungida, aga ei saanud kudagi wärawat lahti. Paljus need 15 meest niisuguse suure hulga wasta jõuudsiwad seista? Wiimaks sai wäraw lahti, aga ainult üks meest peasesiwad minema, teised oliwad juba maha jäänud.

Kaunis ja sügaw oliwad ühe salga fiske piiratud, kes, nagu näha, Karu poega tahtsid fivad finni püüda. Wiimaks, kui noore mehe jõuud waibus, wiskas waenlane selja tagant kõe kaela ja tõmbas teda maha. Üks sõjamees tahtis Sügawat maha lüüa, aga see wiskas omad sõjariistad maha ja firutas käed wälja. Siis kōideti nad mõlemad finni ja wiidi keldrisse, kellele kalju rahn ukse ette tõsteti. Päike oli juba loode läinud.

„Mis meie nüüd peale hakkame?“ ütles Kaunis hambaid kiristates.

Sügaw oli tema ligi ning kostis tasefeste fofistates: „Nii pea kui wäljas rahu jääb, piame meie põgenema.“

„Kui seda siit hundi pesast wõimalik oleks!“

„Ma olen selle eest muretsenud.“

„Sina? Ja kuidas Sa teadsid selle ette muretseda?“

„See wana naisterahwas,“ kostis Sügaw, „keda teie Piksilmaks kutsute, on minu tädi. Tema poeg on jälle siin Kotka kannupois.“

See oli enne lõunat oma ema pool ja mina olin ka seal ja meie kõnelstse kofku, et kui Sa wangi saad wõetud, tema Sind piab lahti peastma. Siin on üks kiwi nuga, kellega ma koidussed katki wõin lõikuda."

"Kuule," ütles Rauuis ennast istufile ajades, "kui Sa ka Maimu wõiks minuga ühes siit kantsist wälja saata, siis tahaksin ma Sind surmani enda juures pidada."

Sügaw waikis pisut ja kostis siis:

"Ei, see ei ole wõimalik, selle peale ei teadnud ma mõelda."

"Noh, siis tahan ka mina siia jäeda," ohkas noormees tagasi langedes. "Ilma Maimuta ei taha ma mitte päewa elada!"

Jälle waikis Sügaw ning kostis siis: "Mõttele ometi järele: Kui Sa siia jäed, siis wõid Sa warsti elu kautada ning Sa oled Maimust ilma. Aga kui Sa ära lähed, siis wõid Sa tagasi tulla ning Maimu saada."

Seal wõeti üks mürinal lahti ning Rotkas ilmus läwe peal. Kui ta wangisid

põrandal nägi, siis naeris ta ning ütles:
 „Kudas käsi kõidikutes käib, wahwa wõitleja?”

Kaunis kiristas hambaid, aga ei lausnud sõna.

„Kuule Kaunis,” ütles Kottas ligemalle astudes, „mina tahan Sind lahti lasta, aga anna mulle minu tütar tagasi.”

„Kust ma teda Sulle piaksin andma!” ütles noormees, kes aru ei saanud, mis Kottas sellega tahtis ütelda. „Ütle kuhu Sa minu tütre oled pannud?” kordas Kottas.

„Mina sinu tütre? Kas ta siis enam omas kambris ei ole?” küsis Kaunis imes-
 tates ning ehmatates.

„Ta on kadunud, sest saadik, kus Sa hommi ku siin käisid ja keegi ei tea, kus ta on.”

Imelik tundmus täitis Kaunist. Kui ta seda oleks teadnud, siis ei oleks ta küll siia sõdima tulnud. Kottas läks ära, uks pandi jälle kinni. Raua aega läks mööda; Kaunis arwas, et bö juba ammu mööda ning teine õhtu wähest käes on, seal kuuldi ukse ees tasaseid sammusid ning päik tõm-
 mati eest ära.

„Nüüd on aeg minna,“ ütles Sügaw, kes omad käed lahti oli peastnud ja nüüd ka Kauni sidemeid harutas.

Tasakeste mõtsivad nad ukse lahti ja astusivad wälja, õues oli tsest sumise öö täieline pimedus, s. o. et oma ümber weel koguni selgeste mõis näha.

Warsti oliwad nad wäljas — ida sõrwas hakkas juba Koit kumama — seal kuulsivad nad wahti walli peal kisa tegewat ja terwe tosin mehi jooksis wärawast wälja neile järele. Aga neid peastis isa, kes sell silmapilgul suure wäega perwest üles astus. Taga ajajad jooksiwad kisa tehes linna tagasi.

Tuline tapelus mees mehe wastu oli hakkanud. Need kaks, kes eile ära peasesiwad, oliwad sõna wiinud, et Kaunis kinni on, ja siis oli isa teda peastma ruttanud. Aga Kottkal oli juba enne nõuu olnud, Kõrge-mäe Karuga sõdima minna ja ta oli wätkoku kogunud, mispärast mõlemad ühesugused kanged oliwad. Kottkas ja Kaunis oli-

wad teistest natuke eemale juhtunud ja raiusiwad mõõkadega wastastikk. Juba oliwad mõlemad wäsinud, aga kumbgi ei annud järele. Ühe tugewa hoobiga lõi Kottas wiimaks Kauni tammise kilbi löhki ning haawas ka tema kätt. Noormees tuius — Kottas tõstis kae üles, et temale wiimast hoopki anda — seal tungis Sügaw wahale, ning hüüdis — Kottas ja Kaunis ehmatasiwad tema healt kuuldes ühtlasi: — „Enne, kui Sa teda surmad, isa, pista mind läbi!”

„Maimu!” hüüdsiwad mõlemad ja nende sõariistad wajusiwad ehmatuse pärast maha. Ja, see oli Maimu, nüüd tundsiwad nad teda healest. Pitsilm, üks wana naisterahwas, kes kõik metsa ja maa rohud tundis, oli tema näu nii ära wärwinud, et enne isegi oma isa ning oma peig teda ei wõinud tunda. Gile, warsti pärast Kauni ära minekut oli ta aimates, mis tulemas on, nägemata wälja lippanud ja selle juure läinud, temale kõik ära kõnelnud ja tema nõuu küsinud. Onneks oli Pitsilma poeg, kes

Kotkat teenis ja kell Maimust hale oli, seal ja temaga sai ära kõneldud, mis siis teha tuleb, kui wähest Kaunis wangi saab wõetud.

Müüd astus ta nooremehhe kõrwale, wõttis käega tema ümbert kõwaste kinni ning ütles: „Jah, isa, mina ei lahku temast elus ega surmas.“

Kotkas wirutas mõega laugelle, kaskis rahu sarwe puhuda ning ütles: „Kui ma seda enne oleks teadnud, siis ei oleks ma katsunudgi teid teelda. Sell noorel mehel on wäksised sooned.“

— „Siin ei maksa meie teeld enam midagi,“ ütles ta ka oma waenumehhele Karule, kui see kõik asja ära oli kuulnud. „Jättem armastajatele lastele nende elu rõõm.“

Kaunis aga ütles oma mõrsjale: „Sa oled rohkem kannud, kui üks naisterahwas jõuab,“ ja surus Maimu oma rinda wasta.

